

Vlast ili služenje?

Karlo VIŠATICKI

Sažetak

Tema je ovoga priloga vlast ili služenje – iz biblijske perspektive. Polazna je točka biblijski tekst 1 Kr 12,7 koji glasi: »Ako danas udovoljiš tim ljudima (...) oni će ti uvijek ostati sluge.« Riječ je o raskolu u judejsko–izraelskom kraljevstvu nakon smrti kralja Salomona. Roboam ne htjede poslušati savjet iskusnih ljudi, staraca, nego poslušati savjet mladića. Tako dođe najprije do političkog raskola, a poslije toga i do vjerskog. Određuju se pojmovi vlast ili služenje, a potom i u svjetlu biblijskih tekstova i religiozno–povijesnog Jeroboamovog raskola. Biblijski tekstovi koji govore o toj temi usredotočeni su u Starom zavjetu uglavnom na sliku Jahve – Boga koji je opisan kao pastir svoga naroda. Tekstovi iz knjige proroka Ezekijela govore o zlim, lošim pastirima koji se brinu samo za sebe, a ne i za svoje stado. U proročkoj perspektivi govori se o Jahvi koji će biti pastir svoga naroda. I Novi zavjet na više mjesta preuzima tu sliku. Isus je Dobri Pastir svoga naroda (Iv 10) nasuprot najamnicima koji iskorištavaju stado. Potrebno je spomenuti i tekst Mt 20,24ss. Za razliku od Roboama koji silom želi biti velik u svom narodu, Isus nas upućuje: »Tko hoće da među vama bude najveći (...) neka vam bude sluga.« Veličina kršćanina je u služenju, ne u vladanju – tako on slijedi Isusa Slugu Božjega.

Uvod

Polazna je točka našega razmišljanja biblijski tekst koji nalazimo u 1 Kr 12,7 a glasi: »Ako danas udovoljiš tim ljudima, budeš im blagonaklon i odgovoriš im lijepim riječima, oni će ti uvijek ostati sluge.«

Kako naći zlatnu sredinu između diktature i anarhije, govoreći sociološkim rječnikom, kako imati demokratsko društvo u praksi koje će u svojim zakonima štiti prava građana, svojih podanika, kako se vlast mora – treba ponašati da bi je građani poštivali, potpomagali, bili s njom zadovoljni, osjećali se u svojoj državi zaštićenim osobama s ljudskim dostojanstvom koje je poštovano od vlasti? Kakav bi to morao biti *dobri Pastir*¹ koji se zaista brine za svoje stado, da upotrijebimo biblijski termin, pastir koji će biti blagonaklon svome narodu, a zauzvrat će narod njemu služiti?² Je li tu riječ o

1 Usp Iv 10; biblijski navodi prema Adalbert Rebić – Jerko Fućak – Bonaventura Duda (uredili), *Jeruzalemska Biblija, Stari i Novi zavjet s uvodima i bilješkama iz »La Bible de Jerusalem«*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1996.

2 1 Kr 12,7.

načelu *do ut des* na kojem treba počivati vlast da bi obje zainteresirane strane bile zadovoljne, ili je tu riječ o životnom iskustvu naraštaja naših predaka u vjeri koje je, nažalost, nedovoljno iskorišteno ili čak i nezapaženo? Ili je možda riječ o međuljudskim odnosima koji očito nisu usklađeni i stoga cijela tvorba propada.

Je li se tu dalo što god učiniti da ne dođe do podjele kraljevstva? Nije li postojala kakva mogućnost dogovora? U određenom kontekstu tu nalazimo sukob naraštaja koji očito prekidaju nit međusobne komunikacije, da bi je zauvijek prekinuli, kako nam to pokazuje potonja povijest kraljevstava Jude i Izraela. Početni nesporazum vodi u duboku krizu koja ostaje trajno i više se ne nalazi razborito rješenje. Biblijski historiografi imaju svoju viziju, ali iznad nje, sve do danas, uzdiže se razmišljanje: kako postupati u sličnim okolnostima?

1. Pojam – odrednica

1.1. Leksikografski

Hrvatski opći leksikon³ definira *vlast* kao »pravo upravljanja, zapovijedanja, gospodarenja«. U svom etimološkom rječniku⁴ Alemko Gluhak polazi od riječi indoeuropskoga podrijetla sa značenjem »biti jak«. *Teološki rječnik*⁵ poistovjećuje pojmove *moć* i *vlast* i opisuje ih kao: »Nastojanje za ostvarenjem vlastite volje, vlastitih interesa i uvjerenja, kao i za proširenjem vlastitog prostora slobode i protiv (opravdanog) protivljenja drugih pripada i antropološkom temeljnom svojstvu čovjeka (Hobbes i Nietzsche) i odlučujućim značajkama državnih tvorevina.«

1.2. Biblijski

U konkordanciji⁶ nalazimo podatak da se pojam *vlast* pojavljuje u nominalnom obliku 90 puta, te u verbalnom obliku (*vladati* kao infinitiv) 19 puta. Sâm korijen riječi pojavljuje se više puta ako se pribroje svi verbalni i nominalni oblici. Praktični biblijski leksikon⁷ ne donosi pojam *vlast*, osim u kontekstu *vlast nad svijetom*. Biblijski leksikon⁸ izjednačuje *vlast* i *moć*. Govori o Božjoj moći, ali i moći koja je dana ljudima. U konkordanciji

3 August Kovačec (glavni urednik), *Hrvatski opći leksikon*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža 1996.

4 Alemko Gluhak, *Hrvatski etimološki rječnik*, Zagreb: August Cesarec 1993.

5 Karl Rahner – Herbert Vorgrimler, *Teološki rječnik*, Teološki priručnici 1, Đakovo: Forum bogoslova Đakovo 1992., sub voce (dalje s.v.) *moć*.

6 Tadej Vojnović, *Velika biblijska konkordancija II., O–Ž*, Zagreb – Novi Sad: Kršćanska sadašnjost – Dobra vest 1991., s.v.

7 Anton Grabner–Haider (priređio), *Praktični biblijski leksikon*, Priručnici svezak 38, preveli Božo Lujić i Vladislav Fišić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1997., s.v.

8 *Biblijski leksikon*, preveli Marijan Grgić, Josip Kolanović, Miljenko Žagar, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1991/4, s.v. *vlast*.

nalazimo pojam služenje⁹ u nominalnom obliku 5 puta, a u verbalnom obliku (*služiti* kao infinitiv) 67 puta.

Zanimljivo je da prva dva navedena djela¹⁰ uopće ne spominju riječ *služenje* dok u Teološkom rječniku¹¹ nalazimo ovaj opis: »Služba označuje općenito organ neke zajednice kojega su funkcije sabrane u pravima i obavezama, a djelovanja imaju neku objektivnu obvezatnost za zajednicu.« U Pismu je *služba* označena kao *služenje, punomoć...* u zajednici i za nju.

Starozavjetni tekstovi govore o služenju čovjeka čovjeku, ili ljudima, ali i o služenju Bogu. Ps 2,11 kaže kako treba *Služiti Gospodinu sa strahom*, ali isto tako *s radošću*. Novi zavjet razvija tu misao i dovoljno je zasad napomenuti dva značajna teksta koji definiraju pojam služenja što ga Isus donosi: Iv 15,14: »Vi ste prijatelji moji, ako činite što vam zapovijedam«; Mt 20,25–28: »Znate da vladari gospoduju svojim narodima i velikaši njihovi drže ih pod vlašću. Neće tako biti među vama! Naprotiv, tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj. I tko god hoće da među vama bude prvi, neka vam bude sluga. Tako i Sin Čovječji nije došao da bude služen nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge.«

Ti tekstovi predstavljaju vrhunac koji je kao cilj gotovo nedostiživ, ali svakako ideal za kršćanina, a trebao bi biti ideal i za svakog čovjeka.

2. Tekst 1 Kr 12

Roboam ode u Šekem, jer su u Šekem došli svi Izraelci da ga zakralje. Čim to ču Nebatov sin Jeroboam – koji još bijaše u Egiptu, kamo je pobjegao pred kraljem Salomonom – vrati se iz Egipta, jer bijahu poslali po nj i dozvali ga. Kad dođoše Jeroboam i sav zbor Izraelov, rekoše Roboamu: »Tvoj nam je otac nametnuo teški jaram. Ti nam sada olakšaj tešku službu svoga oca, teški jaram koji metnu na nas, pa ćemo ti služiti!« A on im odgovori: »Za tri dana dođite opet k meni.« I narod ode. Tada se kralj Roboam posavjetova sa starcima koji su služili njegovu ocu Salomonu dok je bio živ, i upita ih: »Što savjetujete da odgovorim ovome narodu?« Oni mu odgovoriše: »Ako danas udovoljiš tim ljudima, budeš im blagonaklon i odgovoriš im lijepim riječima, oni će ti uvijek ostati sluge.« Ali on odbaci savjet što mu ga dadoše starci, i posavjetova se s mladićima koji su odrasli s njim i bili mu u službi. Upita ih: »Što savjetujete da odgovorim ovome narodu koji mi reče: Olakšaj jaram što nam ga nametnu tvoj otac?« Mladići koji bijahu s njime odrasli odgovoriše mu: »Narodu koji ti reče: Tvoj nam je otac nametnuo jaram, a ti nam ga olakšaj, uzvрати ovako: Moj je mali prst deblji od bedara moga oca! Eto, moj vam je otac nametnuo teški jaram, a ja ću još otežati vaš jaram; moj vas je otac šibao bičevima, a ja ću vas šibati bičevima sa željeznim

9 *Velika biblijska konkordancija, s.v. služenje i služiti.*

10 Usp. bilješke 3 i 4.

11 Rahner – Vorgrimler, s.v. *služba*.

štipavcima.« A treći dan dođe sav narod k Roboamu, kako im bijaše zapovjedio kralj rekavši im: »Vratite se k meni trećega dana.« Kralj im oštro odgovori, odbacivši savjet koji mu dadoše stariji. I reče im po savjetu mladih: »Moj je otac otežao vaš jaram, a ja ću još dodati na nj; moj vas je otac šibao bičevima, a ja ću vas šibati bičevima sa željeznim štipavcima.«

U kontrapoziciji stoje dakle, vlast, mladenačka snaga s jedne strane (mladići s kojima je Roboam odrastao) i životno iskustvo staraca s druge strane. Zašto je Roboam prihvatio savjet mladića, a ne staraca, ostaje otvoreno pitanje.

2.1. *Religiozno povijesna pozadina*

Nakon smrti kralja Salomona,¹² tj. oko 931. godine raspada se kraljevstvo i dijeli se na Sjeverno i Južno. Salomon je očito bio vladar stroge, teške ruke¹³ i sada se ljudi ponadaše da će se dolaskom novog, mladog vladara nešto promijeniti i to na bolje. Judejci su Roboama odmah prihvatili za kralja, ali su to morali potvrditi i pripadnici sjevernoga kraljevstva, Izraela. »Oni se u načelu nisu protivili kralju, ali su tražili da olakša teret poreza i prisilnih radova koje je nametnuo njegov otac.«¹⁴

Sazvan je zbor, neka vrsta skupštine svih Judejaca i Izraelaca i to u Šekemu, u Samariji. Roboam se postavlja kao početnik, neiskusni mladić, koji se najprije želi konzultirati pa tek onda donijeti nekakvu odluku. U razgovoru s narodom Roboam čuje sugestiju da bi trebao olakšati teret, tvrdi jaram. Ako učini tako, ljudi su spremni služiti mu kao sluga, robovi.¹⁵ »Olakšaj službu, pa ćemo ti služiti«, čuje se iz redova naroda. Roboam međutim traži vrijeme promišljanja, odnosno da se može posavjetovati. Kao savjetnici pak nabrojene su dvije skupine ljudi: starci i mladići. Institucija staraca u Izraelu¹⁶ poznata je od prije. Oni pripadaju strukturi vlasti i to kao savjetnici, a biblijski tekstovi govore već dosta rano o postojanju staraca. Tako čitamo u tekstu Izl 3,16: »Idi, skupi starješine Izraelaca«, govori Bog Mojsiju ili Br 11,16: »Skupi mi sedamdeset muževa između starješina izraelskih (...)«. Nalazimo ih u razdoblju sudaca (usp. Suci 11,5; Br 11,16), u vremenu monarhije (usp. npr. 2 Kr 10,6; naš tekst 1 Kr 12,6; 21,8), ali i nakon egzila (usp. primjerice, Ezra 7,25). Ne nalazimo potvrdu da su imali izvršnu vlast, ali se uvijek spominju kao savjetnici. Ti su starci bili već u službi njegova

12 Usp. *Jeruzalemska Biblija*, str. 1784–1785.

13 Usp. Celestin Tomić, *Ilijino vrijeme, Povijest spasenja*, sv. VI: Ilijino vrijeme 1 i 2 Kr, 1 i 2 Ljet, Am, Hoš, Zagreb: Provincijalat hrvatskih franjevac konventualaca 1985., str. 21–28. Usp. Wilfrid Harrington, *Uvod u Stari zavjet. Spomen obećanja*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1977., str. 51–62, posebno str. 53–54.

14 W. Harrington, *nav. dj.*, str. 53.

15 Usp. W. Rudolf – H. P. Rüger, *Biblia hebraica stuttgartensia*, Deutsche Bibelgesellschaft Stuttgart 1987/3, koja upotrebljava glagol 'bd, koji znači *robovati, služiti*. – usp. Rudolf Amerl, *Hebrejsko-hrvatski rječnik*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1997., s.v.

16 Usp. Adalbert Rebić, *Biblijske starine*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 1983., str. 150–152.

oca Salomona, očito iskusni ljudi, puni dobre volje i žele mladom čovjeku, budućem vladaru pomoći. On, začudo, odbija njihov savjet, nego traži još jednu skupinu ljudi – mladiće, kaže naš prijevod,¹⁷ koji mu savjetuju upravo obrnuto – ne treba popustiti, nego još pritegnuti, uvesti još stroži režim, način vladanja. Nema indicija u tekstu zašto se mladi kralj oglušio o savjet staraca i poslušao svoje kolege. Kako nam tekst kaže ljudi dolaze ponovo nakon tri dana i čuvši odgovor dolazi do raskida, odnosno raspada kraljevstva. Posljedice su bile tragične, kako na političkom, tako i na vjerskom planu.¹⁸ Dalje nam biblijski tekst govori o raskolu, o instituciji paralelnog kulta na Sjeveru, u Betelu i Danu, svetištima koja je novi kralj sjevernih plemena Jeroboam obnovio i popularizirao. Autor tekstova vidi veći grijeh u vjerskom raskolu, jer je sa stanovišta teologije deuteronomiste, ugroženo i konačno raskinuto jedinstvo kulta u jeruzalemskom hramu. Taj čin kralja Jeroboama postaje neka vrsta *istočnoga grijeha*, parametra po kojem se mjeri vjernost ili nevjernost Bogu.¹⁹ Dao je postaviti dva zlatna teleta, u Betelu i Danu, tamo su ljudi odlazili i klanjali se ne više Bogu Jahvi, nego su postali idolopoklonici. Isto tako Jeroboam je obnovio kult uzvišica, stari kanaanski kult klanjanja Baalu, obnovio je svećenstvo, ignorirajući važnost svećenika iz Levijeva plemena.²⁰

2.2. Značenje raskola

Za autora biblijskih tekstova veće je značenje vjerskog nego političkog raskola. Polazeći od ideje jednoboštva, vjere u jednoga Boga, čije je ime Jahve, kojemu se treba klanjati u jedinom svetištu u Jeruzalemu, za autora tih tekstova Jeroboamov je grijeh gotovo neoprostiv.

Roboam se odlučio na taj korak možda malo lakomisleno, na savjet ili nagovor kolega, mladih i neiskusnih kao što je bio i sam. Rascjep ili podjela kraljevstva je konačna i ako slijedimo potonju, mlađu povijest Izraela, razvidno je da se krivica uglavnom prebacuje upravo na Roboama. On je oličenje lošeg vladara koji je svoju moć i vlast *zlorabio*. Nažalost, taj je postupak ostao povratan.

2.3. Drugi tekstovi iz Staroga i Novoga zavjeta

U Izraelu, međutim, postoji kako u vrijeme monarhije, tako i prije i poslije nje proročki fenomen, a zadaća je proroka kritički se osvrtni na stvarnost i biti određeni korektiv, bilo kralja, dvora ili društva. Već prorok Amos slijedeći svoj poziv²¹ ide iz Judeje u Samariju i tamo govori protiv socijalne nepravde,²²

17 Hebrejski izraz *ild*, u našem izdanju Biblije preveden s *mladić* znači zapravo *dječaćić*, *sin mladac* – usp. Rudol Amerl, *nav. dj.*, s.v.

18 Usp. Celestin Tomić, *nav. dj.*, str. 24.

19 Usp. Celestin Tomić, *nav. dj.*, str. 26ss.

20 Usp. 1 Kr 12,31.

21 Usp. Am 7,14: »Nisam bio prorok ni proročki sin, (...) ali me Jahve uze od stada (...)«.

22 Usp. Am 6,1ss: »Jao bezbrižnima na Sionu i spokojnima na samarijskoj gori.«

protiv vođa koji se ne brinu za narod. Poslije nalazimo tekstove koji ne samo kritiziraju nego daju konkretni prijedlog, opis novog pastira koji će se brinuti za svoje stado.

Vrlo slikovito i ne baš nježnim riječima, prorok Izaija opisuje Izraelove pastire: »Psi su to proždrljivi, nezasitni; pastiri su to bez razbora: svaki svojim putem okreće, svaki za dobitkom svojim.«²³ Jeruzalemska Biblija²⁴ smatra taj tekst predegzilskim, ali je kritika pastira, što u stvarnosti znači i samoga kralja, vrlo jasna. U tom je duhu i Jeremijin tekst:²⁵ »Svećenici ne govoraše 'Gdje je Jahve?' Tumači Zakona mene ne upознаše, pastiri otpadoše od mene, a proroci prorokovahu u ime Baalovo, i išahu za onima što im pomoć ne mogoše.«

Ovdje naime imamo kritiku ne samo kralja, nego i svećenstva i lažnih proroka koji su očito zabludili.

Vrlo oštru kritiku kralja nalazimo i u proroka Ezekijela:²⁶ »Jao pastirima Izraelovim koji napasaju samo sebe! Ne moraju li pastiri napasati stado? Mlijekom se hranite, vunom odijevate, ovnovne tovnje koljete, a stada ne pasete. Nemoćnih ne krijepite (...).« Nakon kritike imamo Božju riječ obećanja: »Jer ovako govori Jahve, Gospod: Evo me, sam ću potražiti ovce svoje i sam ću ih pasti.«

Govoreći o ljudskim pastirima proroci kritiziraju, ali ne ostavljaju pitanje pastira neodgovoreno. Maloprijašnji tekst iz Ez 2ss ili primjerice Iz 40,10–11: »Gle Jahve Gospod dolazi u moći, mišicom svojom vlada! Evo s njim naplata njegova, a ispred njega njegova nagrada. Kao pastir pase stado svoje, u ruke uzima jaganjce, nosi ih u svome naručju, i brižljivo njeguje dojljice« ili cijeli Ps 23: »Jahve je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam (...).« donose sliku Jahve, kralja u slici slike dobrog pastira.

Ako sliku pastira²⁷ pratimo dalje, naći ćemo je u novozavjetnim tekstovima. Ivanovo evanđelje govori o Isusovoj službi, kao o službi dobrog pastira²⁸ koji ide dotle da daje svoj život za svoje ovce. On dolazi na svijet kako bi njegove ovce imale život. Ovdje Ivan uvodi sliku najamnika, lošeg pastira kojega možemo usporediti s izraelskim kraljevima, koji za cilj ima samo koristoljublje, ali nikada dobro svoga naroda odnosno stada, ovaca... Na razini preuzimanja motiva ovdje nije teško prepoznati već poznate nam, navedene slike koje donosi prorok Ezekijel. Kao kontrapozicija loših vladara navedena je slika idealnog, dobrog pastira, vladara.

I Pt 2,25 govori o Kristu Patniku, kojemu dolaze sljedbenici: »Doista poput ovaca lutaste, ali se sada obratiste k pastiru i čuvaru duša svojih«, a Hebr 13,20 govori o Kristu kojega označava kao »velikoga Pastira ovaca (...).«

23 Iz 56,11.

24 Usp. komentar teksta Iz 56,11 str. 1127., bilješka d).

25 Jr 2,8.

26 Ez 34,2ss.

27 Usp. Anton Grabner – Haider, *nav. dj.*, str. 275, s.v. *pastir*. Usp. *Biblijski leksikon*, str. 229., s.v.

28 Iv 10,1–16.26–30.

Slika pastira upotrijebljena je u Novom zavjetu ne samo za Krista nego i za odgovorne u Crkvi, za učenike Isusove. Petru je predana zadaća – služba ili vlast i treba se brinuti za jaganjce i ovce²⁹ – za narod, za povjereno mu stado. Ef 4,11 govori o podjeli službi u zajednici i spominje *pastire*. Otk 7,17 govori o Jaganjcu koji će biti *pastir njihov*. Ponovo nalazimo sliku Krista – Jaganjca, ali i Dobrog Pastira, slično kao kod Ivana.³⁰

3. Zaključak

Biblijsko razmišljanje o temi vlasti ili služenja na temelju biblijskih tekstova vodi nas do određenih zaključaka. Biblijski pisac govoreći o vlasti ističe vladarevu odgovornost za one nad kojima vlada, dakle, kralja za svoj narod ili, biblijski govoreći, pastira za svoje stado. Zahvaljujući činjenici da u Izraelu postoje proroci kao korektivni čimbenik u društvu, biblijski tekstovi često govore o kraljevima ili pastirima u negativnom svjetlu. Razlog je uvijek isti: oni se ne brinu za svoje stado, za povjereni im narod, nego traže iz egoističnih razloga samo koristljublje, zadržavanje vlastite pozicije, a o dobru naroda se ne govori. Prorok Amos oštro kritizira kralja i dvor što žive raskošno dok njihov narod oskudijeva. Prorok Ezekijel kritizira pastire naroda predbacujući im da izrabljuju i iskorištavaju narod, a ne čine ništa za njega, što bi im bila zadaća. Dvostruki je grijeh pastira Izraelovih: Ne samo što zanemaruju stado, slabe i jake, nego ga još koriste kako bi utvrdili vlastitu moć i ugled.

Postoji međutim i druga strana medalje – ona pozitivna. U budućnosti je ispunjenje obećanja novoga pastira koji će biti među njima. U njegovu službu pripada ne samo brinuti se za stado i biti pravi pastir, nego čak »Sluga Jahvin«, koji će trpjeti za svoje stado.³¹ Zadrnje, potpuno ispunjenje događa se tek u novozavjetnom događaju Isusova dolaska na svijet. Maloprije spomenuti tekst Iv 10,11 govori o Pastiru koji daje svoj život za svoje ovce. Pastir kojega opisuje Ivan nema nikakvih oznaka vladara nego je u službi, služenju svome stadu. Cijeli se tekst doima kao neka vrsta kontrapozicije tekstu proroka Ezekijela 34. U Ezekijela nalazimo loše pastire i obećanje novoga Pastira, Iv govori o jednom Dobrom Pastiru i o najamnicima koji svoj posao ne rade savjesno.

Vraćamo se tako na početak naših razmišljanja. Koje bi odlike morao imati dobar vladar, dobar pastir svoga naroda da bi njegovo izvršavanje vlasti bilo služenje i to na dobro naroda? Govoreći o vlasti odgovor nam daje Iv 10. Pastir koji je »Sluga Božji« brine se za svoje stado, ne kao izraelski vođe naroda i ne kao najamnici nego ide tako daleko da daje svoj život za ovce.

29 Iv 21,16: »Kaže mu: Pasi jaganjce moje! Upita ga po drugi put: Šimune Ivanov ljubiš li me? Odgovori mu: Da, Gospodine, ti znaš da te volim. Kaže mu: Pasi ovce moje.«

30 Usp Iv 10.

31 Usp. Walter Zimmerli, *Ezechiel 2. Teilband Ezechiel 25–48* (Biblischer Kommentar Altes Testament Band XIII/2), Vluyn: Neukirchener Verlag Neukirchen 1979/2, str. 826–849, ovdje 849.

U naslovu ovog teksta nalazimo alternativu vlast ili služenje. Što se tiče služenja potrebno je pogledati tekst Mt 20, 24ss, posebno 26–28. U svijetu postoji opasnost za Isusove učenike, kojima se svi smatramo, zloupotrijebiti vlast, moć, položaj, jer to čine oni koji su *od svijeta*,³² a Isusovi učenici nisu od svijeta. Takvo je ponašanje u suprotnosti s Isusovim duhom. Prava veličina se sastoji u tome biti *doulos* – rob³³ ili kako naši prijevodi imaju *poslužnik*,³⁴ sluga.³⁵ Tu predmet naše rasprave postaje delikatna. S jedne strane, stvarnim slušateljima navještaja Radosne vijesti, bilo je teško živjeti u uljudbi gdje je ropstvo bila uobičajena pojava, a s druge strane, teško im je bilo taj ili takve tekstove shvatiti posve ozbiljno. Ovaj poziv upućen je moćnima u zajednici: biti ili postati sluge, poslužnici, robovi. Poznavatelji tekstova Staroga zavjeta ovdje su automatski mislili na lik *Sluge Jahvina* iz knjige proroka Izaije.³⁶ Evanđelje tako polako počinje značiti radosnu, veselu vijest za sve ljude Isusova vremena, odnosno vremena kada Matej piše svoje Evanđelje.

Ostaje nam dati odgovor, na temelju biblijskih tekstova, što je zapravo važnije: vlast ili služenje? Ne živimo u zrakopraznom prostoru, nego u stvarnom društvu, članovi smo stvarne Crkve, vjerske zajednice. Što bi bio danas poziv *staraca* koji su trebali savjetovati mladog Roboama? Neka uvede još veću disciplinu, još teži jaram, kako bi narod poštivao zakone i red ili neka popusti, neka bude on sam sluga, pastir, dobri pastir svoga naroda, svoga stada, kojemu će zauzvrat njegov narod biti odan, vjeran, pokoran?! Roboam nije poslušao savjet staraca, nije udovoljio ljudima i imao je, kao rezultat, podijeljeno kraljevstvo koje se nikada više, ni do današnjih dana nije ponovo ujedinilo. Tekst daje današnjim vladarima, civilnim i duhovnim, prigodu za razmišljanje, možda čak i mogući recept kako zapravo vladati, upravljati.

Jedna prosudba, čak i površna, bilo da je riječ o parlamentarnim monarhijama ili republikama, pokazala bi stvarno stanje danas. Sama ideja, današnjoj vlasti, civilnoj i crkvenoj, sugerirati da malo promeditira ovaj tekst čini se možda malo *sui generis*. Kategorije kojima biblijski tekst vlada nisu međutim današnjem čovjeku strane i nepoznate. Često smo ponosni na svoje

32 Usp. Iv 15,18.

33 Usp. Walter Bauer, *Griechisch–Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, Berlin – New York: Walter de Gruyter Verlag 1971/5 s.v.; usp. također Stjepan Senc, *Grčko – hrvatski rječnik za škole*, Zagreb 1988 (reprint), s.v.

34 Usp. Rupčićev prijevod Novog zavjeta, Biblija, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1997.

35 Usp. prijevod Novog zavjeta od B. Dude i J. Fučaka u izdanju *Jeruzalemske biblije* (bilješka 1 maloprije). Isto tako riječ *doulos* prevode sa *sluga* Franjo Zagoda (Sveto pismo Novoga zavjeta, prvi dio Evanđelja i Djela apostolska, iz izvornog teksta preveo Franjo Zagoda, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, Zagreb 1941/2.), odnosno Ivan Evanđelist Šarić (Novi zavjet iz izvornog teksta preveo i bilješke priredio Ivan Evanđelist Šarić, Akademija Regina Apostolorum, Sarajevo 1942.).

36 U drugom dijelu knjige proroka Izaije, Deuteroizaija, Iz 40–55, nalazimo 4 pjesme o Sluzi Jahvinom: Iz 42,1–9; 49,1–6; 50, 4–11 i 52,13–53,12.

duhovne i civilne poglavare, a nekada ih se možda i stidimo zato što odveć slijede primjer Roboama i savjet mladića, a premalo savjet staraca. Kršćanin bi morao ići korak dalje i vidjeti dublji smisao tekstova kao što je ovaj iz 1 Kr 12. Ne vladanje, nego služenje preporuka je koju nam Isus daje – doslovno ponašanje kao robovi. I on u tome ne vidi povredu ljudskog dostojanstva, nego način kako postati velik pred ljudima – u konačnici čak i pred Bogom. U Novom zavjetu Isus nam daje primjer, savršeni primjer Dobroga Pastira, idealnoga vladara. Jamačno, on svoju službu obavlja služeći, ne vladajući, ali njegova veličina upravo i jest u služenju. Ako je to odgovaralo Isusu, odgovara li i nama danas, nama koji se nazivamo kršćanima?³⁷

POWER OR SERVICE?

Karlo VIŠATICKI

Summary

The article focuses on power or service, from a biblical perspective. The starting point is the biblical text "If you become the servant of this people... they will remain your servants for ever" (1K. 12,7). The biblical passage refers to the schism in the Jewish–Israeli kingdom following the death of King Solomon. Rehoboam did not want to listen to the advice of experienced people, of the elders, but rather listened to the young men. As such there firstly followed a political schism and then a religious one.

The article gives a definition of the words power and service and then follows with a definition of the same terms on the basis of biblical texts and the religious-historical background to Jeroboam schism. The biblical texts that refer to the theme in the Old Testament are focused on the image of Yahweh – a God who is described as the shepherd of his people. The texts from the prophet Ezekiel speak about evil, bad shepherds who care only about themselves and not their flock. In a prophetic perspective Yahweh is described as the one who will be the shepherd of his people.

The New Testament in several places takes on this image. Jesus is the Good Shepherd of his people (Jn.10) in contrast to the hired man who exploits the sheepfold. It is necessary to also mention the passage from Matthew 20,24. In contrast to Rehoboam who wants by all means to be viewed as great by his people, Jesus states: "anyone who wants to be first among you... must be your slave". The greatness of a Christian is in serving not ruling. As such he follows Jesus – the Servant of God.

37 Usp. Jeronim Šetka, *Hrvatska kršćanska terminologija*, Knjižnica »Marije« – knjiga 10, drugo izmijenjeno, popravljeno i upotpunjeno izdanje, Reprint, Split 1990. s.v. objašnjava: kršćanin: »sljedbenik Kristov, član njegove Crkve«.

